

ДО ПИТАННЯ ЕВОЛЮЦІЇ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ В США

Анотація. У статті зроблено моніторинг основних історичних, політичних та соціокультурних подій, які вплинули на розвиток полікультурної освіти в США.

Досліджено основні стадії становлення полікультурної освіти як окремої сфери науки.

Ключові слова: полікультурна освіта

Постановка проблеми. Полікультурну освіту можна розглядати як інструмент допомоги людям дізнатися та прийняти міри проти соціальної несправедливості та нерівності людських прав, таких як: класова дискримінація; гендерна класифікація та субординація; расизм в галузях кримінальної справедливості, управлінні соціального забезпечення, освіти та забезпечення муніципальним житлом; обмеження свободи пересування та права на життя в чужій країні; дискримінаційне ставлення до біженців, іммігрантів.

Як зазначає відомий дослідник американського суспільства А. Токвіль, «Сполучені штати Америки – це єдина країна, яка дає змогу простежити природний і спокійний розвиток суспільства, в якому всі події і впливи піддаються науковому аналізу. Як наслідок, Америка виставляє в яскравому світлі феномен творення, який в інших країнах прихований від дослідників у глибинах віків» [8, с. 30].

Аналіз досліджень і публікацій. Дуже активно розроблялися питання полікультурної освіти в американській педагогіці такими вченими як К. Беннет, Дж. Бенкс, Е. Віллегалс, Д. Вешбурн, Ж. Гей, М. Гібсон, Д. Голлнік, Д. Гілборн, К. Грант, Л. Дерман-Спаркс, К. Дорсет, Г. Жиру, К. Зейхнер, С. Камінські, К. Кемпбел, Т. Кроул, М. Кохран-Сміт, Г. Ледсон-Біллінгс, П. Макларен, С. Ньюто, Д. Поделл, П. Прието, Р. Руеда, Д. Садкер та М. Садкер, К. Слітер, П. Тідт та А. Тідт, М. Хепберн, Е. Холлінс, Ф. Чінн та іншими. Останнім за часом

дисертаційні дослідження розкривають окремі аспекти полікультурного виховання й освіти. Праці Є. Мандалян, С. Мустафаєвої, О. Опаленка, В. Пісакар, О. Сосновської, Г. Бойчук, О. Маматказіної, П. Лієпінь присвячені формуванню патріотичних та інтернаціональних уявлень школярів в умовах багатонаціональних регіонів. О. Ковальчук, В. Єршова, М. Воловікова, І. Лощенова висвітлюють історико-педагогічні аспекти розвитку теорії і практики полікультурної освіти, наголошують на полікультурному підході в навчанні і вихованні. Проблеми інтеркультурної комунікації та діалогу культур розглядалися у дослідженнях А. Полякової, В. Фурманової, Т. Астафурової, С. Должнікової, О. Часник; виховання толерантності – у роботі Т. Білоус.

Більше ніж за останні 30 років сфера полікультурної освіти в Сполучених Штатах розпізнається як одна з авеню шкільної реформи. Маючи вагому підтримку у послідовників та заперечення з боку інших, полікультурна освіта має різноманітні означення, її походження, зміст та діапазон продовжує бути спірним питанням у дебатах науковців.

Отже, **метою нашої статті** є вивчення основних історичних подій розвитку полікультурної освіти в США та дослідження наслідків її еволюції.

Виклад основного матеріалу. Не можна назвати точну дату і місце зародження полікультурної освіти. Існують певні суперечності до того, що полікультурна освіта з'явилася, коли поневолені афро-американці почали самостійно вивчати історію Африки та Сполучених Штатів. І саме через усвідомлення ролі, яку роль вони відігравали в обох історіях, їх расова ідентичність диктувала їм манеру поведінки в американському суспільстві [7, с. 465-492]. Полікультурне виховання також може мати точку свого відліку, коли корінні американські племена почали самоосвіту, чинили опір, вели боротьбу і ладнали з білими європейськими колонізаторами та іншими культурними групами. Також полікультурна освіта могла з'явитися, коли американці азійського походження, особливо китайці, розповідали сім'ям на своїй батьківщині про життя в Сполучених Штатах, і в той же час вчилися протистояти дискримінації, продовжували співіснувати та ладнати з білими

американцями та іншими «кольоровими» людьми. Так само полікультурна освіта з'явилася для мексиканців на південному заході, коли вони вступали в різноманітні взаємодії (праця, відкритий кордон) з корінними американцями, американцями азійського походження, афроамериканцями, білими американцями. В багатьох відношеннях полікультурна освіта почала розвиватися в Сполучених Штатах одночасно з раннім розвитком країни, коли люди, які жили тут, почали взаємодіяти з людьми подібної культурної групи.

Варто також виділити основні ранні публікації (з 1882 по 1954 прецедент Американського Верховного Суду, Браун проти Ради з питань освіти), що стимулювали ріст полікультурної освіти. Ці публікації, стосовно багатьох серйозних несправедливостей щодо соціальних та людських прав, включали праці Джорджа Вашингтона Вільяма «Історія негроїдної раси в Америці» (1892), В.І. Дубоїса «Негритянська Філадельфія» (1899), Мануеля Гамію «Імміграція мексиканців до Сполучених Штатів» (1930), Г.Мурдала «Американська дилема: негритянська проблема та сучасна демократія» (1944), Г.Олпорта «Природа упередження» (1954). Перелічені публікації мали значний вплив на роз'яснення потреби етнічного навчання та полікультурної освіти.

Світові публікації та ряд декларацій також стимулювали розвиток полікультурної освіти США, а саме: Всесвітня Декларація Прав Людини (1948), яку можна трактувати, як частину ширшої реорганізації нормативної системи післявоєнних міжнародних відносин, призначеної для створення «протипожежних стін» проти варварства [6, с. 5]. Колекція газетних статей публікувалися протягом Другої світової війни в Пітзбурзькому Кур'єрі. Публікації, які містили передові статті, фотографії, листи та малюнки, виходили з друку кожний тиждень з 1942 по 1943 рік і використовували "Double V" для символізації потреби у двох перемогах. Перша – перемога темношкірого населення в Сполучених Штатах, яка надала б права афроамериканцям, що на той час ризикували життям за межами країни. Друга – це звільнення європейських країн задля демократії.

Перед тим, як стати окремим поняттям, полікультурна освіта пройшла чотири основні стадії еволюції: міжкультурний рух, міжгруповий рух, рух за громадянські права та рух за етнічне навчання. Спільною метою кожного руху було прийняття мір щодо соціальної справедливості та людських прав.

Міжкультурної та міжгруповий рухи були ранніми вкладниками у розвиток полікультурної освіти. Ці рухи забезпечили населення знаннями про проблеми етнічності, імміграції, асиміляції, соціальної мобільності та упередженості. Багато ідей, набутих з міжкультурного та міжгрупового рухів, таких як: толерантність та повага до етнічної різноманітності включені до сучасних методів полікультурної освіти [3, с. 195-211]. Також ще однією ідеєю даних рухів, яка пропагує полікультурну освіту, є боротьба за прийняття культурної різноманітності, що в майбутньому зіткнеться з головними викликами як зсередини так і ззовні етнічних та расових груп, і боротьба за справедливість та рівноправність, що вимагатиме важкої та наполегливої праці. Переважно, учасники даних рухів наголошували на міжрасовій гармонії в людських стосунках.

Рух за громадянські права (1955-1965рр.) складався з ряду подій, що вимагали встановлення рівності та справедливості. Дана боротьба була не лише за законні громадянські права, але й за питання свободи, поваги, гідності, економічної та соціальної справедливості. Темношкірі американці були ініціаторами даного руху, тому що багато, особливо ті, які проживали на півдні, стикалися з жорстокими формами утисків, включаючи расову дискримінацію та громадянство другого класу, яке було юридично схвалено законом Джіма Кроу. Рух за громадянські права оскаржив расову сегрегацію, систему законів і систему соціальних традицій, що розділяє чорних та білих. Варто додати, що саме таку систему «білі» звикли використовувати для контролю чорних навіть після відміни рабства у 1860-х роках.

Досягнення руху за громадянські права були значними і включають судові рішення та законодавства, які намагалися усунути структурну нерівність в Сполучених Штатах: перемогу у Верховному Суді Брауна проти Ради з

питань освіти (1954) спростував легальну доктрину «окремий, але рівний» і перетворив сегрегацію в незаконне явище; прийняття закону «Про громадянські права», який заборонив дискримінацію щодо працевлаштування та місць громадського користування; прийняття закону «Про виборче право» 1965 року відновив право на голосування кожного працездатного громадянина, і закон «Про громадянські права» 1968 року, який повністю заборонив дискримінацію щодо купівлі, винайму житла.

Велике значення руху за громадянські права в тому, що тепер до кожного американського жителя відношення було однакове, незважаючи на місце їх проживання, походження та колір шкіри. Однак, рух за громадянські права не зрівняв права населення в соціальній системі. Все ж таки залишився певний відтінок дискримінації в суспільстві, наприклад на робочих місцях та місцях відпочинку, продовжує бути перешкодою громадянським правам та перспективам кожного дня.

Рух за етнічне навчання виокремився з руху за громадянські права, існував уже окремою ланкою та сприяв розвитку полікультурної освіти. В роки існування даного руху афро-американці та члени багатьох інших груп з відмінним кольором шкіри вимагали рівності та справедливості в політиці та на практиці, надання притулку та освіти. В деяких великих містах, Детройт та Мілуокі, батьки, члени громад та учителі вимагали, щоб усунення сегрегації щодо політики расової освіти було здійснено не тільки на папері, а й на практиці.

Прибічники руху за етнічне навчання робили спроби замінити першість людей з білим кольором шкіри у змісті книг та ілюстрацій обережно на історію та культуру афро-американців, корінних американців, американців азіатського походження та латино.

В багатьох середніх школах та коледжах предмети з етнічного навчання стали частиною навчальної програми; в великій кількості університетів створювалися не тільки програми з етнічного навчання, а й цілі факультети. Інституалізація таких факультетів і програм мала значний вплив на дискусії з

етнічного навчання на території університетів на структурному та особистому рівнях. Отже, було зроблено виклик домінуючим суспільній та освітній теоріям та програмам, і надано можливість та свободу ученим вголос висловити ціль і мету етнічного навчання, а зацікавленим студентам – можливість набуття достовірних знань з предмету етнічного навчання. Варто згадати слова Евелін Ху-Дегарт (2004): «Починаючи з 1968 року університети Сан-Франциско та Каліфорнії розширили свою територію для кращого доступу до вищої освіти студентів з різним кольором шкіри, укомплектували більше факультетів і створили програми, відомі як етнічне навчання, окремо за групами: вивчення культури та традицій афро-американців(Black studies), американців мексиканського походження та пуерторіканців (Latina/o Studies), американських індіанців, американців азіатського походження. Такі програми дали початок освітній реформі вищої освіти. Нові перспективи націлені не лише збагатити наші основні знання, а й з часом трансформувати всю науку» [4, с. 869-870].

За Бенксом слідує, що полікультурна освіта пройшла п'ять стадій, щоб досягнути свого поточного рівня. Головним кроком було впровадження курсу етнічного навчання у шкільні програми та програми підготовки вчителів. На другій освітяни усвідомили, що класи з застосуванням етнічного навчання були недостатніми для змін у навчальній програмі, також недостатніми для задоволення унікальних потреб учнів з етнічних меншин і для підвищення впевненості у демократично -расовому та етнічному ставленні. На третій стадії розвитку, головним чином, до поняття «полікультурна освіта» були включені думки людей, які відносили себе до «жертв суспільства»[2, с. 13], а саме непрацездатні люди та жінки. Їхні інтереси були представлені у змінах шкільних програм, навчальних видах діяльності та в загальній освітній структурі. На четвертій стадії розвитку було здійснено багато досліджень щодо того, як раса, клас і стать пов'язані зі шкільними, програмними та соціальними видами діяльності.

1977 року поняття «полікультурна освіта» з'явилося в Міжнародному педагогічному словнику та визначалося як «освітня ситуація, коли носій однієї культурної системи вступає у взаємодію з цінностями іншої або інших культур, представлених в даному навчальному закладі» [5, с. 273].

А в українському словнику зарубіжних педагогічних термінів подається таке визначення полікультурної освіти – це «компонент загальної освіти, спрямований на краще розуміння інших культур, сприяння встановленню сприятливих відносин та взаєморозуміння між представниками різних культур країни, вихованню в душі ненасильства і віротерпимості» [1, с. 65].

Висновки. Отже, полікультурна освіта належить до тих сфер, де всі напрямки та аспекти навчання адресовані потребам та нахилам культурно-різноманітного населення для забезпечення їхньої рівності та соціальної справедливості. Полікультурна освіта є постійним процесом, зазнає постійних та значних перетворень, змінює зміст, поняття, парадигми вже укорінених навчальних дисциплін, стикаючись з потребами та вимогами суспільства, яке багате на зміни. Саме тому така освіта потребує подальшого та систематичного дослідження особливо на терені початкової освіти в США.

Література

- 1.Ковальчук О.С., Голік Л.О. Теорія і практика полікультурної освіти в сучасній школі Росії. – Луцьк: Надстир'я, 2003. – 175 с. – Бібліогр.: с. 170–173.
2. Banks J. Improving multicultural education: Lessons from the Intergroup Education Movement/ James Banks. - New York: Teacher College Press, 2004. - 13 p.
3. Grant C. A. Race, class, and gender in education research: An argument for integrative analysis/ Grant C. A., & Sleeter, C. E. -Review of Educational Research 56(2), - 1986. - 195-211pp.
4. Ethnic studies: issues and approaches/ Yang, P. Q. - Albany: NY: State University of New York Press, - 2000.- 869-870 pp.
- 5.Goodlad J. Democracy and environment: rethinking our educational priorities. – Washington: Jossey-Bass, 1999. – 314p.
6. Ignatieff Michael. Human rights as Politics and Idolatry. In Amy Gutmann (ed.): Human rights as Politics and Idolatry/ Ignatieff Michael. -Princeton, Oxford: Princeton university Press, - 2001. - 5 p.
7. Ladson-Billings G. Toward a theory of culturally relevant pedagogy/ Ladson-Billings G. - American Educational Research Journal, 32-30, - 1995.- 465-492pp.
- 8.National Council for the Accreditation of Teacher Education. Standarts, procedures, and policies for the accreditation of professional educational units. – Washington, DC: Author, 2002. – 156 p.

TO THE QUESTION OF THE EVOLUTION OF THE MULTICULTURAL EDUCATION IN THE USA.

Summary. The article deals with the monitoring of the main historical, politic, cultural events, influenced on the development of multicultural education in the USA.

The main phases of multicultural education formation as a separate area of science have been studied.

Keywords: *multicultural education*